

2. Быков В. Русская феня: Словарь современного интержаргона асоциальных элементов / Specimina philologiae Slavicae / В. Быков. – Мunchen : Otto Sagner, 1992. – 184 с.

3. Дубягин Ю. П. Краткий англо-русский и русско-английский словарь уголовного жаргона / Ю. П. Дубягин, Е. А. Теплицкий. – М. : Терра, 1993. – 237 с.

4. Попов В. М. Словарь воровского и арестантского языка / В. М. Попов. – Киев, 1912. – 141 с.

*Кудінов В. А.*, кандидат фізико-математичних наук, доцент, професор кафедри інформаційних технологій та кібернетичної безпеки Національної академії внутрішніх справ

## **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ ПІД ЧАС СТВОРЕННЯ ДОКУМЕНТІВ ЮРИДИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ**

Сьогодні у світі спостерігається бурхливий розвиток засобів інформатизації (комп'ютерів, комп'ютерних мереж, всіляких електронних пристроїв) і, в зв'язку з цим, поява нових інформаційних технологій (далі – ІТ) обробки, передачі, одержання та збереження інформації.

Не залишається осторонь цих процесів і Україна, в якій відбувається інтенсивне впровадження сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій майже у всі сфери життєдіяльності суспільства [1]. Створюються та успішно використовуються різноманітні інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, системи електронного документообігу, тощо. Сучасні ІТ надають користувачам можливість отримати багатоцільову довідкову, аналітичну та статистичну інформацію, що сприяє виконанню ними різноманітних завдань, у тому числі, в юридичній діяльності [2].

Для фахівців-юристів своєчасне володіння актуальною, достовірною та повною інформацією є надзвичайно важливим елементом їх ефективної діяльності [3]. Тому сучасні ІТ не

тільки міцно утвердились в юриспруденції, але й сприяють появі нових галузей та інститутів права, здійснюють безпосередній вплив на правове життя суспільства. Комп'ютерні технології є незамінним ефективним засобом роботи сучасного юриста та основним способом удосконалення її організації [4]. Сучасна юридична діяльність нерозривно пов'язана з грамотною організацією інформаційних процесів, а також освоєнням і використанням сучасних ІТ. Сьогодні ефективність роботи юриста дуже часто визначає те, наскільки досконало він володіє тим чи іншим комп'ютерним програмним забезпеченням. Без зайвого перебільшення можна стверджувати, що персональний комп'ютер на теперішній час став основним робочим інструментом фахівця-юриста, за допомогою якого йому доводиться складати різні юридичні документи [5; 6].

Під час створення документів юридичного спрямування з використанням засобів обчислювальної техніки іноді виникають проблемні питання застосування державної мови.

Розглянемо основні типові ситуації, які призводять до того, що документи юридичного спрямування можуть містити текст на державній мові з помилками.

#### *1. Машинний переклад тексту.*

В юридичній діяльності іноді виникає потреба швидко отримати переклад наявного тексту з будь-якої мови на державну. Для цього часто використовують машинний переклад [7]. Машинні перекладачі текстів більш-менш задовільно складають скелет майбутнього перекладу за рахунок, як правило, дослівної обробки тексту, але при цьому з кількох можливих значень слів обирається частіше за все загальновживане. Така ситуація навряд чи зможе задовольнити фахівця-юриста.

Існує ряд типових помилок, що виникають у ході машинного перекладу. До граматичних проблем перекладу можна віднести неправильне розпізнавання типів зв'язків між членами речення, що в свою чергу порушує порядок членів речення, заміна одного члена речення на інший, комп'ютерному перекладачеві досить складно дається розпізнавання родової та відмінкової форм. До лексичних проблем, перш за все, відноситься неправильний принцип відбору словникових відповідників, повна або часткова неперекладність, неправильний переклад термінології. Тому далі цей документ

необхідно обов'язково уважно переглянути та скорегувати, враховуючи базові знання в предметній галузі, до якої належить інформація, що перекладається.

#### *2. Програми для розпізнавання та сканування тексту.*

В юридичній діяльності іноді виникає потреба отримати «електронний» текст з паперових носіїв. Передруковувати відскановані сторінки з текстом справа невдячна. Тому використовують OCR-додатки (наприклад, FineReader) – програми для перетворення зображень документів в редагований текст, який можна потім обробляти в текстових і табличних редакторах. В порівнянні з ручним передруком тексту такі програми дають істотний вииграш в швидкості роботи, до того ж роблять менше помилок. Але розпізнавання тексту не ідеально, тому користувачу необхідно буде обов'язково скорегувати два-три речення на сторінку. Це не так важко, як передруковувати весь текст документу заново.

#### *3. Зразки документів в електронному вигляді.*

В юридичній діяльності іноді виникає потреба для швидкої підготовки нового документу використовувати зразки документів в електронному вигляді. Але при цьому можливі випадки некоректної правки користувачем документу, який був взятий ним у якості зразка. Це здебільшого стосується реквізитів дат, персональних даних осіб, спеціальних звань, найменувань організацій, тощо.

#### *4. Режим «Автозаміна» під час набору тексту.*

В юридичній діяльності під час підготовки документів в текстовому редакторі досить часто використовують можливості режиму «Автозаміна». Це дуже корисно, коли необхідно швидко набрати текст документу (можливі помилки програма автоматично виправляє). Але бувають випадки некоректної роботи програми, наприклад, під час набору прізвищ осіб. Тому необхідно обов'язково після набору тексту документу його переглянути на достовірність інформації, що набрана.

#### *5. Друк «чернетки».*

В юридичній діяльності іноді трапляються випадки, коли користувач персонального комп'ютера друкує не остаточний варіант документу, а один з його варіантів «чернетки». А потім використовує його в своїй роботі.

## *6. Використання недостовірної інформації на Інтернет-ресурсах.*

В юридичній діяльності під час підготовки документів фахівець іноді може використовувати недостовірну інформацію Інтернет-ресурсів, яка ним особисто не перевірена. Як приклад, можна навести листи до Національної академії внутрішніх справ, в яких зазначено: «Національна академія внутрішніх справ України», «Київська національна академія внутрішніх справ», «Національна академія внутрішніх справ м. Києва».

## *7. Перевірка на моніторі комп'ютера правильності тексту документу.*

Відома, що людина може не побачити недоліків змісту свого документу, особливо якщо він перевіряє його на моніторі комп'ютера. Тому бажано підготовлений документ роздрукувати, а потім його особисто переглянути. Ще краще, якщо його перегляне Ваш співробітник.

Таким чином, нами наведено типові ситуації, коли можуть виникати проблемні питання щодо застосування державної мови під час створення документів юридичного спрямування з використанням засобів обчислювальної техніки.

### ***Список використаних джерел***

1. Системна інформатизація законотворчої та правоохоронної діяльності / [М. Швець, С. Антоненко, В. Брижко та ін.] ; кер. авт. кол. М. Швець ; за ред. В. Дурдинця, В. Зайчука, В. Тація. – Київ : Навч. книга, 2005. – 639 с.

2. Іщенко О. М. Від арифмометра до високих технологій. До 40-ї річниці створення інформаційної служби Міністерства внутрішніх справ України. Том 1 / О. М. Іщенко, С. П. Черних, І. А. Аршинов – З. : Просвіта, 2012. – 472 с.

3. Денисова О. О. Інформаційні системи і технології в юридичній діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/817>. – Назва з екрана.

4. Інформаційно-пошукова система «Законодавство України» на веб-порталі Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

5. Інформатика в юридичній діяльності (частина 1) : підручник / [В. А. Кудінов, В. Г. Хахановський, О. Є. Пакриш

та ін.] ; за заг. ред. В. А. Кудінова. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 256 с.

6. Інформатика в юридичній діяльності (частина 2) : підручник / [ В. А. Кудінов, І. М. Мельников, О. Є. Пакриш та ін.]; за заг. ред. В. А. Кудінова. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 332 с.

7. Переводчик Google [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://translate.google.com.ua/?tl=ru>. – Назва з екрана.

*Стратулат Н. В.*, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ

## **РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

Системні реформи у сфері державного управління мають на меті модернізацію інституту державної служби, адже її пострадянська модель, легітимізована Законом України «Про державну службу» 1993 року, на сьогодні себе вичерпала й потребує зміни філософії діяльності основних суб'єктів державного управління – державних службовців.

Із набранням чинності Закону України «Про державну службу» суттєвих змін зазнав порядок вступу на державну службу. Так, однією із загальних вимог до осіб, які претендують на вступ на державну службу, встановлених положеннями статті 20 згаданого Закону, є вільне володіння державною мовою. Стаття 10 Конституції України наголошує, що державною мовою в Україні є українська мова.

26 квітня 2017 року Кабінет Міністрів України затвердив «Порядок атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою». У цьому нормативному акті вказується, що атестація – це оцінювання рівня вільного володіння державною мовою особами, які претендують на зайняття посади державної служби, відповідно до вимог щодо рівня мовної та комунікативної компетентностей.

Згідно з Порядком Національна академія внутрішніх справ як уповноважений вищий навчальний заклад організовує та